

УДК 342.533

DOI <https://doi.org/10.32782/2786-5681-2025-1.09>

Ірина ДИННИК

кандидат наук з державного управління, доцент кафедри публічного управління та адміністрування,
Державний торговельно-економічний університет

dynnik.i@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2474-7371

ЦИФРОВИЙ ПАРЛАМЕНТ: МОЖЛИВОСТІ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ РОБОТИ НАРОДНИХ ДЕПУТАТІВ В УМОВАХ ВІЙНИ

Анотація. У статті розглянуто сучасний погляд на впровадження цифрового парламенту в Україні, зокрема й відображено можливості та виклики для роботи парламентарів в умовах війни. **Метою** статті є аналіз можливості трансформації сучасного парламенту через призму можливостей та викликів для роботи народних депутатів шляхом впровадження цифрового парламенту, в нестабільних умовах, зокрема війни. **Методологією** дослідження даної статті є теоретичний аналіз ключового поняття «цифровий парламент» та інші електронні інструменти, які допомагають у створенні цифрового простору. **Наукова новизна** роботи полягає в дослідженні особливостей практичних інструментів для створення цифрового простору: цифрова платформа, навчання, залучення громадськості до законодавчого процесу, новітні технології та можливі майбутні зміни. Ми зазначили, що в Україні вже не вперше звучить така ініціатива, ще у 2016 році В. Гройсман говорив про електронну державу, а зараз ми маємо електронний документообіг, електронні петиції, електронні вебсайти та інші ресурси, що вже говорить про напрацювання в даній сфері.

Питання цифрового парламенту відкриває нові можливості для функціонування парламенту, зокрема й народних депутатів, для яких таке впровадження стане результативним для роботи, підвищить знання та навички, зекономить час, надасть можливість ознайомлюватись з великими об'ємами інформації онлайн та поширювати їх для громадян, дозволить проводити засідання та вносити власні ідеї онлайн. Крім того, депутати зможуть співпрацювати з активними громадянами, сприяючи їх позитивній оцінці. Дотримання принципів верховенства права, доброчесності, відкритості та прозорості парламенту допоможе сприяти боротьбі з корупційними махінаціями, що в свою чергу вплине на рівень довіри громадян до влади.

Висновки. Отже, цифровий парламент – це дуже гарна ініціатива для нашого майбутнього, однак в умовах війни її дійсно важко спроектувати. Пріоритетом нашої держави нині є збереження суверенітету й цілісності, збереження життів та в першу чергу нашої незалежності, про що варто не забувати. Основні зусилля спрямовані саме на цей аспект. Однак, ми показуємо всьому світу, що Україна всупереч всім викликам та проблемам продовжує існувати й показувати неймовірні результати у різноманітних сферах життєдіяльності.

Ключові слова: цифровий парламент, цифровізація, депутатська діяльність, цифрова грамотність, війна.

Ірина ДYNNYK

Candidate of Sciences of Public Administration, Associate Professor at the Department of Public Administration,
State University of Trade and Economics

dynnik.i@gmail.com

ORCID: 0000-0003-2474-7371

DIGITAL PARLIAMENT: OPPORTUNITIES AND CHALLENGES FOR THE WORK OF PEOPLE'S DEPUTY DEPUTIES IN WAR CONDITIONS

Abstract. The article examines the current view on the implementation of digital parliament in Ukraine, including the opportunities and challenges for the work of parliamentarians in the context of war. **The purpose** of the article is to analyze the possibilities of transforming the modern parliament through the prism of opportunities and challenges for the work of MPs through the introduction of digital parliament in unstable conditions, including war. **The research methodology** of this article is a theoretical analysis of the key concept of “digital parliament” and other electronic tools that help in creating a digital space. **The scientific novelty** of the work is to study the features of practical tools for creating a digital space: digital platform, training, public involvement in the legislative process, the latest technologies and possible future changes. We noted that this is not the first time such an initiative has been voiced in Ukraine; back in 2016, V. Groyzman spoke about an electronic state, and now we have electronic document management, electronic petitions, electronic websites and other resources, which already speaks of the achievements in this area.

The issue of a digital parliament opens up new opportunities for the functioning of the parliament, including people's deputies, for whom such an implementation will be effective in their work, increase knowledge and skills, save time,

provide an opportunity to familiarize themselves with large amounts of information online and distribute it to citizens, allow holding meetings and contributing their own ideas online. In addition, deputies will be able to cooperate with active citizens, contributing to a positive assessment. Adherence to the principles of the rule of law, integrity, openness and transparency of the parliament will help to combat corruption, which in turn will affect the level of citizens' trust in the authorities.

***Conclusions.** So, a digital parliament is a very good initiative for our future, but in conditions of war it is really difficult to design it. The priority of our state now is to preserve sovereignty and integrity, preserve lives and, first of all, our independence, which should not be forgotten. The main efforts are aimed at this aspect. However, we show the whole world that Ukraine, despite all the challenges and problems, continues to exist and show incredible results in various spheres of life.*

***Key words:** digital parliament, digitalization, parliamentary activity, digital literacy, war.*

Постановка проблеми. Визначимо, що проблема цифровізації роботи парламенту набуває особливого значення, як в науковому, так і практичному вимірах, особливо в умовах війни, коли виникає неабияка необхідність забезпечити безперервність законодавчого процесу, прозорість та контроль діяльності народних депутатів, та, що не менш важливо, процесу ухвалення рішень. Однією з основних проблем під час війни є обмеження доступу до комунікації між громадянами та парламентом, між народними депутатами, комітетами чи іншими органами влади, що в свою чергу обмежує та ускладнює своєчасний обмін інформацією та призводить до втрати важливих даних, на основі яких повинні ухвалюватись оперативні та обґрунтовані рішення. Така ситуація не лише створює внутрішні проблеми серед депутатів, а й створює ризики неузгодженості дій між різними гілками влади. З точки зору комунікації громадян та парламенту – підривається довіра суспільства до законодавчої гілки влади та ускладнює процес врахування суспільних інтересів у прийнятті майбутніх рішень.

Окрім цього, ми можемо виділити також проблему недостатньої освіченості щодо цифрової трансформації, що однозначно знижує ефективність та результативність використання таких технологій, що значно впливає на правильне та доцільне використання технологій, що має допомагати зекономити час та ресурси, а не навпаки – призводити до хаосу.

Аналіз джерел та останніх досліджень. Дослідженням цифрових технологій та цифрового парламенту зокрема, займалися такі науковці: З.М. Бурик [1], досліджує особливості розвитку електронної демократії та парламенту; Т.А. Костецька [4], яка досліджувала проблематику впровадження електронного парламенту в Україні; О. Ковальчук та В. Чорнописька [3], які досліджували цифро-

вий парламент з точки зору євроінтеграції суспільства.

Метою даної статті є аналіз можливості трансформації сучасного парламенту через призму можливостей та викликів для роботи народних депутатів шляхом впровадження цифрового парламенту в нестабільних умовах, зокрема війни.

Виклад основного матеріалу. Цифрові зміни в Україні змінили й спростили життя багатьом українцям, зокрема корисними додатками, інформаційними платформами, навчальними курсами, новітніми комп'ютерними забезпеченнями, швидким доступом до різноманітних ресурсів та іншими технологіями, без яких зараз важко уявити повсякденне життя як пересічного громадянина України, так і публічного службовця. Міністерство цифрової трансформації дійсно провело колосальну роботу в даній сфері і вивело Україну на одну з ключових позицій в світі по електронному управлінні.

Позаяк, ще у 2016 році Володимир Гройсман (колишній прем'єр-міністр України) презентував вперше сучасний оновлений парламент – електронний парламент (далі поняття «електронний» буде позначатись приставкою – е). Тоді ж ми вперше почули про е-протокол, е-комітети, е-петиції, е-документообіг. Основною метою впровадження електронного парламенту було визначено сучасний парламент європейського зразка, яка націлений на якісні реформи, оперативну та ефективну роботу, прозорість у взаємодії з громадянами, а е-парламент став головним інструментом для досягнення мети [2].

Електронний парламент на основі ІКТ має велику перспективу і вже частково має напроцювання, проте, на нашу думку, цифровий парламент є наступним, більш прогресивним етапом на сучасному рівні розвитку України, де цифрові технології можуть повністю адаптуватися у роботу парламенту, забезпечуючи не

лише використання ІКТ, але й трансформацію процесів.

Цифровий парламент як варіант, може означати інтегровану, сучасну платформу сучасних законодавчих органів, яка постійно забезпечує прозорі, всеосяжні і безпечні функції парламентських процесів в будь-якому середовищі, забезпечуючи впровадження інноваційних рішень, таких як автоматизація повсякденних завдань, аналітика даних, впровадження штучного інтелекту, а також перетворює традиційну парламентську роботу в більш адаптивну і прогресивну систему.

Реалізація цифрового парламенту має включати комплекс дій та заходів, які базуватимуться на модернізації та розвитку цифрових технологій в парламентському процесі, зокрема шляхом впровадження сучасних цифрових інструментів. Перед тим, як створювати цифровий парламент, варто визначити основні етапи впровадження та можливі виклики для парламентарів.

Тож першим етапом є створення новітньої парламентської платформи, а саме – може бути створена універсальна платформа для всіх суб'єктів законодавчої влади в режимі онлайн. Поділимо її на 2 рівні:

А. *На державному рівні* – з'являється можливість переглядати законопроекти й вносити правки онлайн, голосувати дистанційно, проводити віртуальні засідання, можливість створювати інтерактивні карти проектів законів; відкритий доступ для ознайомлення та коментарів громадян, з схожою дією до е-петицій.

Б. *На місцевому рівні* – створення платформи, яка може включати реєстрацію запитів місцевих питань, можливість організувати громадські слухання онлайн, ухвалювати та голосувати за місцеві ініціативи, додавати скарги чи пропозиції щодо стратегій розвитку громади чи міста, селища чи села.

З огляду на це, ми можемо виділити значні можливості, зокрема можливість оперативного доступу до законопроектів, який точно буде сприяти зменшенню бюрократії й економії часу. Платформа дозволить дистанційне голосування, що є особливо важливим при складних ситуаціях, як у даному випадку війни. Дійсно, дещо спрощений доступ до прийняття рішень через онлайн-платформу полегшить життя народним депутатам, однак і спростить взаємодію громадян з владою через надання реко-

ментацій, можливих змін й правок ще на етапі обговорення певних рішень, що однозначно вплине на позитивну оцінку громадянами дій парламентарів.

Однак на даному етапі вже виникають деякі виклики, зокрема можливе порушення принципу добросовісності з боку депутатів – існує ризик маніпуляцій, як-от несанкціоноване втручання у процес голосування чи підробка результатів. Як ми знаємо, розвиток різних технологій в світі, зокрема й в Україні, відкриває портал можливостей для депутатів, що може стати на заваді – проблема плагіату чи відсутність власної думки (заснована на рішеннях чи думках інших колег чи інтернету).

Також може виникнути порушення основного права народних депутатів, як громадян цивілізованого світу – рівного доступу всіх учасників, зокрема недостатній рівень цифрової грамотності може поставити депутатів різного віку в скрутне становище, що перешкоджає ефективному виконанню обов'язків.

Тому очевидно, що одним з найважливіших інструментів створення цифрового парламенту є розвиток цифрової грамотності. Даний інструмент може реалізуватись через проведення офлайн та онлайн курсів навчання з вивчення основ цифровізації, з впровадження новітніх технологій та пристосування в роботі. До прикладу, тренінги у навчальних центрах ВРУ із симуляцією роботи на розробленій цифровій парламентській платформі (схожі тренінги проводяться й нині), програма курсу може включати в себе основи роботи з документацією, захистом даних і робочих систем, обов'язково тестування за допомогою спеціалізованих інструментів, наприклад штучного інтелекту. Також актуально створити віртуального помічника на основі ШІ, який супроводжуватиме впродовж проходження курсу і надаватиме спеціальні відзнаки проходження, які в подальшому будуть відцифровані на платформі.

На основі цього освітнього інструменту народні депутати зможуть навчатися та підвищувати власні навички, що стане позитивною складовою, як в роботі парламентаря, так і корисною навичкою в повсякденному житті.

Ще одним інструментом впровадження цифрового парламенту є статистичний збір даних, а відповідно великий об'єм інформації, який

потрібно швидко обробляти, крім того забезпечити високий рівень безпеки.

В умовах війни доступ до багатьох даних для громадян стає конфіденційним, додатково ще активно працюють ворожі служби, які працюють над пропагандою населення, що стає додатковою небезпекою. Тож, на цифровій платформі можна створити центр протидії дезінформації (в Україні функціонує даний центр, однак окремо, тому разом з іншими органами влади вони можуть створити колаборацію та об'єднатись на одній платформі), до прикладу створити на основі штучного інтелекту сканер зображень чи новин, а в свою чергу ШІ буде пояснювати, відрізняти правду від пропаганди, надавати активні посилання на достовірні джерела. Такий інструмент буде корисним для кожного українця, а інститутам влади це забезпечить постійний моніторинг інформаційного поля, що сприятиме інформаційній безпеці держави.

В умовах війни надзвичайно складно реалізувати такий проєкт, адже він потребує значних зусиль і коштів, які наразі спрямовані на подолання наслідків повномасштабного вторгнення. Перш за все, для того, щоб реалізувати такий проєкт його потрібно задокументувати, проконтролювати та встановити відповідальність за відповідні порушення. Крім того, цифровий парламент повинен бути прозорим та відкритим, щоб в подальшому уникнути зловживання владою чи уникнути корупції. Тож постає питання законодавчого підтвердження платформи, затвердження всіх правил та норм, що задіє багатьох спеціалістів та займе доволі довгий час.

На основі цього, ще одним викликом постає нестача кадрів. Варто залучити кваліфікованих фахівців для створення платформи, однак з міграцією населення, вбивствами цивільного населення та, що важливо, – військовою службою багатьох громадян, цей етап впровадження

ускладнюється. Нині питання залучення громадян до державних процесів відкрите, реалізувати масштабні проєкти з залучення молоді важко, цьому може посприяти такий аспект управління, як – мотивація, зокрема матеріальна. Проте, практично й швидко реалізувати матеріальну мотивацію доволі складно.

Висновки. Отже, цифровий парламент – це новий етап у формуванні сучасної системи парламенту та депутатській діяльності. Завдяки впровадженню таких технологій депутати зможуть ефективніше виконувати свої обов'язки, підвищувати рівень знань і навичок, економити час, опрацьовувати великі обсяги інформації онлайн та поширювати її серед громадян. Також це створить умови для проведення засідань і внесення пропозицій у дистанційному форматі.

Крім того, народні депутати матимуть змогу активно співпрацювати з громадянами, що сприятиме позитивній оцінці їх діяльності. Дотримання принципів верховенства права, доброчесності, відкритості та прозорості стане важливим кроком у боротьбі з корупцією та підвищенні довіри суспільства до органів влади.

Без сумніву, для роботи народних депутатів – це крок в невідомість, проте одночасно ця невідомість може відкрити нові шляхи для запровадження багатьох ініціатив, які стануть в нагоді в роботі парламентів: пришвидшення процесу, дистанційне голосування, перегляд законопроектів, можливість виступити й запропонувати власні погляди онлайн – все це наше майбутнє.

Однак, реалізувати такий масштабний проєкт проблематично зважаючи на війну в Україні. Проте, війна показала нам на що ми здатні, що навіть в такі складні часи ми можемо стати прикладом для інших країн, показуючи якою технологічною, цифровою та сильною державою може бути воююча країна.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бурик З. Електронна демократія, електронний парламент в сучасних умовах. *Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference. Perfect Publishing. Vancouver, Canada. 2021. Pp. 503–506.*
2. Гройсман В. Електронний парламент: від паперу до е-парламенту. *Офіційний вебпортал Верховної Ради України. 2016. URL: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/36112.pdf>.*
3. Ковальчук О., Чернописька В. Розвиток електронного парламентаризму на шляху до євроінтеграції українського суспільства. *Парламентаризм в Україні та країнах Європи: історико-правова ретроспектива і сучасність. 2022. № 14. С. 45–49.*
4. Костецька Т. До питання про сутність електронного парламенту: український вимір. *Щорічник наукових праць. 2023. № 34. С. 291–298.*

REFERENCES:

1. Buryk, Z. (2021). Elektronna demokratiia, elektronnyi parlament v suchasnykh umovakh [E-democracy, e-parliament in modern conditions]. *Proceedings of the 2nd International scientific and practical conference*. Pp. 503–506 [in Ukrainian].
2. Hroisman, V. (2016). Elektronnyi parlament: vid paperu do e-parlamentu [E-parliament: from paper to e-parliament]. *rada.gov.ua*. Retrieved from: <https://www.rada.gov.ua/uploads/documents/36112.pdf>. [in Ukrainian].
3. Kovalchuk, O., & Chornopyska, V. (2022). Rozvytok elektronnoho parlamentaryzmu na shliakhu do yevrointehratsii ukrainskoho suspilstva [Development of e-parliamentarism on the way to European integration of Ukrainian society]. *Parlamentaryzm v Ukraini ta krainakh Yevropy: istoryko-pravova retrospektyva i suchasnist*, 14, S. 45–49 [in Ukrainian].
4. Kostetska, T. (2023). Do pytannia pro sutnist elektronnoho parlamentu: ukrainskyi vymir [On the essence of e-parliament: the Ukrainian dimension]. *Shchorichnyk naukovykh prats*, 34, S. 291–298 [in Ukrainian].